

Sirpa Kähkönen kantapöydässä 16.1.2017

Vanhat Ketut kokoontuivat uuteen Kantapöytään, Helsingin historiallisen Torikorttelin Bryggeri panimoravintolaan.

Teatteripäällikkö *Ari Kallio* oli onnistunut saamaan vieraaksemme *Sirpa Kähkösen*. Kirjailija, historioitsija ja Suomen PEN-keskuksen johtaja jakaa päiviänsä arkistotutkimuksiin, luentoihin, luottamustoimiin, kääntämiseen, romaanien ja artikkelien kirjoittamiseen.

Lounaalle kanssamme hän poikkeaa Senaatintorin kupeesta Kansallisarkistosta. Me kuulijat, eläkeläiset, olemme hänen vanhempiansa ikäluokkaa.

Kirjailija kertoo, miten hänen kasvuunsa ja uraansa vaikuttivat työläistäiset Ukki ja Mummo kiinnostavine tarinoineen perheen ja suvun elämästä 1900-luvun alun Suomessa, Savossa. Kuopiossa kasvaen, vahvan naisen esikuvansa, Minna Canthin miljöössä, hän koki puutalokortteleiden purkamisen 60- ja 70-luvuilla katkerana menetyksenä. Kadonneen kaupungin hän onkin herättänyt henkiin kirjoittamalla. Historioitsijana hän on tutkinut tavallisten ihmisten elämää aikansa merkittävien tapahtumien myllerryksessä. Taitavasti hän yhdistää mikrohistorian makrohistoriaan.

Aivan pienimpienkin kohtaloihin hän paneutuu. *Vuoden 2016 Finlandia-palkintoehdokkaana* olleessa romaanissaan *Tankkien kesä*, joka sijoittuu aikaan, jolloin Neuvostoliiton tankit vyöryivät Prahaan, tärkeässä roolissa on pieni tyttö, Hilla. Kirjailija itse oli tuolloin vuonna 1968 nelivuotias.

Lapsi tuo tarinaan toivon ja uuden ajan vertauskuvan.

”Suuret määräävät pienten kohtaloista. Mutta pienet elävät muurin koloissa, vesi virtaa maan alla, betoni halkeilee, lähteet pulppuavat syvyyksissä. Ja jonakin päivänä, kaukaisena ehkä, tuuli käy kolossin yli ja se vavahtaa ja vaipuu polvilleen. Ja pienet, ne huojuvat tuulussa ja kylvävät siemenensä yli maan.”

Kantapöytäämme Sirpa Kähkönen, Suomen PEN-keskuksen puheenjohtajana, toi myös vahvan viestin sananvapaudesta. Hän tarttui vihapuheeseen, erityisesti naistutkijoiden saamiin väkivaltaisiin viesteihin; on syytä pohtia, mikä tällaista vihaa synnyttää. Uhkauksien lateleminen pyhitetään sananvapauden harjoittamiseksi.

Kirjailijana hän kiertää paljon maata, myös hyvin pienillä paikkakunnilla, joilla ihmisten näköalat ovat huomattavasti kavenneet; jotkut muut tuntuvat saavan kaikki, meille ei jää mitään.

Tasa-arvon puutteesta, epäoikeudenmukaisuudesta on syytä puhua. Minna Canth pyrki kaikin

voimin rakentamaan tasa-arvoa naisille ja köyhille; niille, joille hallitsijat tuohon aikaan tahtoivat opettaa vain osaansa tyytymistä ja nöyryyttä. Tänä päivänä kun suhteellisen hyvinvoivassa etelässä poliittiset johtajat arvelevat, ettei koko Suomea kannata pitää asuttuna, he samalla ilmaisevat, etteivät kaikki seudut ole yhtä arvokkaita. Kansalaisilta riistetään yhdistävä tekijä, jonka puolesta he ovat uhrautuneet. Vihapuhe ja uhkaukset kovettavat ilmapiirin ja sulkevat yhteydet luokkien ja ryhmien välillä.

Sirpa Kähkösellä on konkreettinen ehdotus; kansalaistaidon keskeiseksi tavoitteeksi olisi määriteltävä sananvapauden käsitteen monipuolinen omaksuminen. Tämä kansalaisoikeus tulisi kaikille – lapsille, nuorille, vanhuksille, maahanmuuttajille. Sananvapaus vaatii itsensä kehittämistä. Sananvapaus on väline. Yhdellä ei ole syytä eikä oikeutta muuttaa toisia itsensä kaltaiseksi.

Kirjailija Sirpa Kähkönen on saanut työhuoneen Villa Kivestä. Hän kertoi etsineensä arkistossa materiaalia hakusanoilla ”nainen”, ”lapsi” ja ”Helsinki”.

Nähtäväksi jää, millainen teos tulee olemaan hänen seuraava romaaninsa.

Teksti Riitta Kiianlinna

Kuvat Antero Takala